

[0543]

WURDSNEUPERIJEN

60. (jin) *bidibberje*

(jin) *bidibberje* 'jin bidimje, jin ynhâlde, jin bihearskje' komt foar yn A. de Jager syn *'Bijdrage tot de kennis van den Frieschen, voornamelijk Bildtschen, tongval, ôfprinte yn it tydskrift De Taalgids III, 1861, s. 282, dêr't wy lêze: "Bedibbere, bedwingen". Deselde skriuwer wol yn syn Woordenboek der frequentatieven in het Nederlandsch II (Gouda 1878), spjalt 68, hawwe, dat „Van het ww. dippen of diepen komt bedibberen, dat in den bildtschen tongval beteekent bedwingen; beter misschien: onderdrukken".*

It Leechdútske *bedibbern* (O. Mensing, *Schleswig-Holsteinisches Wörterbuch I*, Neumünster 1927, s. 256) bitsjut dêrfoaroer „schwätzen", "mäkeln", wylst it grounwurd *dibbern* by Josef Müller, *Rheinisches Wörterbuch I*, Bonn 1928, spj. 1333 omskreaun wurdt mei 1) trippeln; 2) herabkollern; 3) leicht hämmern. Foar it Eastfrysk-Platdútsk jowt ten Doornkaat Koolman, *Wb. der ostfriesischen Sprache I* (Norden 1879), s. 294 *dibbern* 'eifrig schwätzen' op, dat allyksa to boek stiet as *dibb'rn* 'schnell schwätzen' by. E. Kück, *Lüneburger Wörterbuch I* (Neumünster 1942), spj. 312 en neffens de lêste it jiddyske *dibbern* 'lústerje' is en by einsluten fan Hebrieusk *dibbēr* 'prate' komt. Ta dat skift biheart fierders switsersk *diberen* 'Belangloses reden; viel, dumm, lästig schwätzen', sj. *Wb der schweizer-deutschen Sprache*, 12. Band, (Frauenfeld 1961) , spj. 106.

It sil klearrichheit hawwe, dat de bitsjuttingen fan 'e Dútske fynplakken en dy fan it Fryske wurd inoar to fier ûntrinne, om se meiinoar yn 't lyk bringe to kinnen.

Itselde jildt fan Saensk *bedibberen*, dêr't G.J. Boekenoogen, *De Zaaansche Volkstaal* (Leiden 1897), spj. 39 fan seit: '*Bedisselen, in orde brengen*, met de bijgedachte, dat dit bedrijvig geschiedt'. Hy heaket der noch oan ta: 'In het Fri. is h i m b e d i b b e r j e: *zich bedwingen, inhouden* (HALBERTSMA 243). Westvlaamsch *dibberen* is *weifelen, onzeker zijn*. Oost-Fri. d i b b e r e n beduidt *druk praten*' en hy beslút mei in forwizing nei DE JAGER, *Freq. 2*, 68 (sj. boppe).

A. de Jager syn ôflieding wol jin net rjocht oan, bnammen net, om't yn it Grinslânsk *zok bedappern* bistiet, dat mei syn bitsjuttingen, 'zich inhouden, bedwingen, betomen' [K. ter Laan, *Nieuw Groninger Woordenboek*² (1952), s. 60] treflik by it Nijfryske tiidwurd past. Dat sadwaende haw ik by mysels frege, oft wy *jin bidibberje* < *jin bidipperje* (wiksel fan *-bb-* en *-pp-* is by frekwintativen gjin biswier) net mei nijfrysk *dipper* 'kloek, sunich, iverich, flitich' forbine moatte. Dat eigenskipswurd *dipper*, dêr't Halbertsma it komôf net fan opjowt, is de Fryskeigene fuortsetting fan *dapper* 'krigel', tinkt my. Troch spontane forheging ûntstie út *dapper* Aldfrysk **depper* en dêrút Nijfrysk *dipper*, forlykje *akker*, Aldfrysk *ekker*, Nijfrysk

ikker. Dan soe *dipper* tobekbrocht wurde moatte ta de ydg. wurdstamme **dheb-* 'dick, fest, gedrungen', sj. J. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch* (Bern u. München 1959), s. 239. De bitsjutting 'moedich, manhaftich (yn 'e striid)' is frij jong, âldere bitsjuttingen hawwe âhd. *tapfer* 'fest, sammengedrängt, gewichtig, ausdauernd, streitbar', mhd. *tapfer* 'fest, gedrungen, voll, gewichtig, bedeutend', mnd. *dapper* 'gewichtig, tüchtig, eifrig', anoarsk *dapr* 'schwer, träge', nnoarsk (dial.) *daper* 'foal' (fan in merje).

Foar de gearhing fan *jin bidibberje* < *jin bidipperje* mei *dipper* 'kloek' pleitet fierders noch, dat nêst *kloek* yn it âldere Nederlânsk *zich bekloeken* oerlevere is (*WNT II*¹, 1898, spj. 1607), dat mei syn bitsjutting 'zich vermannen' semantysk alhiel mei ús Frysk tiidwurd strykt.